

BẢO VẬT QUỐC GIA ĐẦU TIÊN CỦA CẦN THƠ

BỘ KHUÔN ĐÚC NHƠN THÀNH

■ Ngọc Anh

Ngày 25/12/2017, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 2089/QĐ-TTg “Về việc công nhận bảo vật Quốc gia (đợt 6)” đối với bộ khuôn đúc được khai quật tại di tích khảo cổ học Nhơn Thành, xã Nhơn Nghĩa, huyện Phong Điền. Đây là bảo vật Quốc gia đầu tiên của thành phố Cần Thơ.

Khảo cổ học Nam bộ được các nhà khoa học Pháp chú ý từ những năm cuối thế kỷ thứ XIX - đầu thế kỷ thứ XX. Đặc biệt, Nhà khảo cổ học Louis Malleret đã có công trình *Khảo cổ học Đồng bằng sông Cửu Long* công bố kết quả các cuộc điền dã, khai quật của ông từ năm 1937 - 1944. Trong đó, ông đã lấy tên của di tích Óc Eo (Thoại Sơn, An Giang) thành tên gọi chung cho nền văn hoá cổ được phát hiện ở Nam bộ.

Đến nay, ở Nam bộ đã có hàng trăm di chỉ khảo cổ học được khai quật. Trong đó, có thể kể những khu di tích lớn như: Ba Thê (Thoại Sơn, An Giang), Gò Tháp Mười (Tháp Mười, Đồng Tháp), Bình Tả (Đức Hoà, Long An)... Ở Cần Thơ, di tích khảo cổ học Nhơn Thành đã được điều tra, thăm dò, khai quật khảo cổ học nhiều lần từ những năm 1990 - 2003. Đến năm 2011, Bảo tàng thành phố Cần Thơ đề xuất và chủ trì thực hiện đề tài “*Nghiên cứu, thăm dò, khai quật di chỉ khảo cổ học Nhơn Thành, xã Nhơn Nghĩa, huyện Phong Điền, thành phố Cần Thơ*” tiến hành từ năm 2011 đến năm 2013.

Từ các hố thám sát và khai quật tại di tích Nhơn Thành đã thu được trên 37.000 di vật. Các di vật phản ánh sự phong phú về chủng loại: Vật dụng sinh hoạt hàng ngày, đồ trang sức, dụng cụ chế tác, các loại tượng thờ, vật thờ... bằng nhiều chất liệu: gỗ, đá, đất nung, kim loại...

Những di vật này phản ánh đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội của vùng Cần Thơ cách nay 1400 - 1700 năm. Đặc biệt, qua bộ khuôn đúc Nhơn Thành, các nhà khoa học còn nhận định: Cần Thơ còn là một trung tâm chế tác trang sức lớn của khu vực.

Bộ khuôn đúc gồm có 10 hiện vật: 03 khuôn đúc được chế tác thủ công rất tinh xảo từ đá phiến hạt mịn, trong đó có 02 khuôn là một bộ đang được dùng để chế tác được thể hiện qua các mẫu đúc trên khuôn. Qua xem xét các sản phẩm, nhận thấy có 03 mẫu đúc đã hoàn chỉnh và các mẫu khác đang trong quá trình chế tác. Đây là loại khuôn hai

Bộ khuôn đúc Nhơn Thành.

Ảnh: TLBT

mang hình chữ nhật ghép khớp với nhau, có kích thước lớn, có lỗ rót kim loại nóng chảy, dùng để đúc cùng một lúc nhiều vật đúc như vòng tay, các loại khuyên tai, bùa đeo... Đây là những loại trang sức tiêu biểu trong văn hóa Óc Eo được tìm thấy ở nhiều nơi như: Cần Thơ, An Giang, Kiên Giang, Đồng Tháp...

Trong bộ khuôn có 01 khuôn kèm theo 05 thành phẩm khớp với khuôn đúc. Đây cũng là nét độc đáo của bộ khuôn đúc Nhơn Thành. Ở các di tích khác, nhiều thành phẩm được phát hiện nhưng đặt không khớp vào khuôn.

Bộ khuôn đúc là những hiện vật gốc, độc bản và hiếm có. Mẫu khuôn đúc chế tác đồ trang sức thời gian qua cũng được tìm thấy trong một vài di tích khảo cổ học ở Nam bộ như: Óc Eo, An Giang; Nền Chùa, Kiên Giang; Gò Tháp, Đồng Tháp, nhưng không nguyên bộ cùng các di vật thể hiện đầy đủ quy trình chế tác đồ trang sức như ở di chỉ khảo cổ học Nhơn Thành. Các hiện vật trong bộ sưu tập thể hiện đầy đủ các công đoạn chế tác đồ trang sức, từ tạo khuôn, nấu chảy kim loại, rót vào khuôn, cho ra sản phẩm và hoàn thiện.

Bộ khuôn đúc Nhơn Thành đã được đưa ra trưng bày làm tâm điểm cho chuyên đề *Báu vật khảo cổ học Nam bộ* tại Bảo tàng thành phố Cần Thơ từ ngày 22/8/2018, đến nay đã thu hút khoảng 6.000 lượt người tham quan.

Hướng tới, cần thiết xây dựng một khu trưng bày tại ấp Nhơn Thành, xã Nhơn Nghĩa, huyện Phong Điền - nơi phát hiện bộ khuôn đúc và nhiều hiện vật quý hiếm khác để tăng tính thực địa, thuyết phục và hấp dẫn du khách gần xa ■